Biblioteca publică şi rolul ei în comunitate

Dr. Agnes Erich
Facultatea de Stiinţe Umaniste,
Universitatea Valahia din Târgoviste
E-mail: agnes_erich@yahoo.com

Dr. Agnes Erich este profesor în cadrul Facultăţii de Litere, Jurnalism şi Ştiinţe Politice de la Universitatea "Valahia" din Târgovişte, precum şi Director al Bibliotecii Judeţene "I. H. Rădulescu" Dâmboviţa. Predă cursuri de istoria scrisului, cărţii şi tiparului, istoria literaturii române vechi, metodologia cercetării în stiinţele umaniste. Domeniile de cercetare predilecte: carte veche bibliofilă, e-learning.

Rezumat

Biblioteca publică joacă un rol vital în comunităţile deservite, fiind principala instituţie care oferă servicii de informare şi documenare sub diverse forme şi în contexte diferite. Astfel, aceasta contribuie la la dezvoltarea personală a utilizatorilor prin educaţia formală, prin educaţia pe tot parcursul vieţii, prin activităţile desfăşurate după încheierea orelor de şcoală, prin cultura informaţiei, activităţi de petrecere a timpului liber sau acces la informaţii. Un alt aspect acoperit de către biblioteca publică este legat de coeziunea socială, spaţiul instituţiei transformându-se într-un loc al întâlnirii şi un centru pentru dezvoltarea comunitară. Identitatea culturală şi locală reprezintă probleme cu un impact semnificativ asupra comunităţii şi care trebuie să fie popularizate prin intermediul bibliotecii publice, iar imaginaţia şi creativitatea dezvoltă interesul publicului pentru activităţile culturale. Toate acestea demonstrează că biblioteca publică deţine un rol social special în comunitate, iar serviciile oferite de către aceasta sunt axate pe îndeplinirea acestui rol.

Cuvinte cheie: bibliotecă publică, comunitate, servicii culturale, dezvoltare personală, educaţie

Introducere

Biblioteca publică, în conformitate cu legea bibliotecilor (1), este biblioteca de tip enciclopedic pusă în slujba unei comunităţi locale care asigură egalitatea accesului la informaţii şi la documentele necesare informării, educaţiei permanente şi dezvoltării

BDD-A27026 © 2015 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:17 UTC)

personalităţii utilizatorilor, fără deosebire de statut social sau economic, vârstă, sex, apartenenţă politică, religie ori naţionalitate. În prezent, în contextul unei explozii informaţionale evidente, biblioteca publică trebuie să își redefinească misiunea şi atribuţiile pentru a răspunde în mod pozitiv cerinţelor tot mai diverse ale utilizatorilor. Ca în orice domeniu de activitate, deţinerea şi obţinerea informaţiilor relevante şi de ultimă oră influenţează în mod pozitiv deciziile adoptate la orice nivel instituţional, informaţia fiind considerată o resursă foarte importantă alături de cele clasice: munca, natura, capitalul. Impactul noilor tehnologii ale informării şi comunicaţiilor au condus la înfiinţarea unor servicii moderne, care presupun echipamente performante, acces la Internet şi personal specializat.

Indiferent dacă biblioteca publică oferă servicii tradiţionale sau moderne, impactul acestora asupra dezvoltării personale a individului este unul important, cu repercusiuni asupra educaţiei formale, life long learning-ului, dezvoltării competenţelor de cultura informaţiei sau accesului la informaţiile publice. Fiind un loc al întâlnirii, bibliotecile îşi asumă şi rolul de centru cultural multifuncţional şi de dezvoltare comunitară, grupurile comunitare fiind sprijinite în a avea un acces echitabil la informaţie şi contribuind la creşterea interesului acestora pentru aspectele legate de cultura şi identitatea locală care le oferă un impact semnificativ asupra apartenenţei la comunitate. Un alt aspect demn de luat în seamă este acela că, în prezent, tot mai multe biblioteci furnizează servicii de informaţii privind sănătatea sau mediul de afaceri propriu firmelor locale. Există o legătură indirectă între utilizarea bibliotecilor publice și incluziunea socială în ceea ce privește dezvoltarea competențelor în domeniul informațiilor, spațiul real transformându-se într-un loc al întâlnirii şi al petrecerii timpului liber. (2)

Impactul bibliotecii publice asupra dezvoltării personale

În ceea ce privește domeniul dezvoltării personale, aici rolul bibliotecii este cel mai vizibil pentru că rezultatele imediate sunt mai ușor de identificat. Includem în primul rând aspectele privind realaţia cu procesul învăţării. Prin activităţile pe care le propune publicului tânăr, gen *Ora de poveste, Lecturi publice, Recunoaşteţi personajul* etc. se intenţionează dezvoltarea abilităţilor de citire şi de utilizare corectă a limbii la tineri, în general, şi la copii, în special. Toate acestea implică tehnici de instruire şi relaxare, de înţelegere personală, fiind reliefată importanţa lecturii în viața participanților și importanța bibliotecii publice în sprijinirea acestei activități

În prezent, se vorbeşte tot mai des de dezvoltarea abilităţilor privind cultura informaţiei, abilităţi pe care personalul profesionist din orice bibliotecă trebuie să fie apt a le împărtăși utilizatorilor. Aceştia, la rândul lor, vor fi capabili să recunoască nevoia de informare, să localizeze sursele informaţionale, să intervină critic asupra informaţiei şi să reuşească să o integreze în cunoştinţele de bază pentru a o putea utiliza efectiv în vederea realizării activităţii pe care şi-au propus-o. Scopul culturii informaţiei este de a furniza fiecărui individ un bagaj minim de cunoştinţe care să-i permită să utilizeze informaţia, să aibă competenţe diverse, într-un context ce necesită resurse informaţionale. Toate aceste competenţe pe care le va căpăta un utilizator al bibliotecii conduc spre creşterea motivaţiei pentru învăţare, creşterea încrederii în sine dar şi câştigarea unei independenţe din punct de vedere informaţional. Însă, nu se poate ajunge la rezultate deosebite fără

BDD-A27026 © 2015 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:17 UTC)

existenţa unor resurse informaţionale de înaltă calitate, fără un mediu adecvat şi fără personal bine calificat. De asemenea, se impune necesitatea unor parteneriate eficiente între biblioteci, şcoli, instituţii de sănătate, în scopul de a intermedia și facilita procesul de învățare.

Impactul direct şi indirect este observabil privind accesul pe piaţa muncii deoarece biblioteca poate furniza date privind ocuparea forței de muncă, precum și informaţii despre PIB / PNB. Bibliotecile trebuie să îşi facă publicitate privind accesul la informații electronice, să ştie să își prezinte serviciile pe care le furnizează. De asemenea, colectarea de date neoficiale de natură economică, susținute de sondaje aplicate utilizatorilor pot conduce la inițierea unor servicii de antreprenoriat și a unor servicii cu valoare adăugată pentru întreprinderi locale, camere de comerț etc. Astfel, şomerii îşi pot găsi locuri de muncă prin utilizarea resurselor bibliotecilor, datorită abilităţilor obţinute în urma parcurgerii unui curs de alfabetizare informaţională. Reţinem că unele firme sunt atrase într-o locație datorită anumitor factori, cum ar fi: facilitățile oferite de biblioteca locală; existența unei forțe de muncă calificate (care, în sine, poate fi influențată de utilizarea resurselor de bibliotecă). Cercetarea în bibliotecile publice a combinat metode calitative şi cantitative pentru a evalua impactul activităţii acesteia în comunitate, iar în ultimii ani s-au efectuat o serie de studii privind amploarea și natura prestării de servicii, mai ales în ceea ce privește incluziunea socială și dezvoltarea comunitară.

Activitățile organizate de bibliotecă au un impact major în raport cu obiectivele sociale ale autorităților aducând beneficii comunităţii. Acestea pot fi directe, în sensul creşterii numărului utilizatorilor activi, în dezvoltarea colecţiilor, astfel încât să acopere un spectru cât mai larg din opţiunile de lectură şi cercetare ale utilizatorilor, în investirea în modernizarea spaţiilor bibliotecii şi nu în ultimul rând în oferirea unor servicii cât mai diverse şi atractive care să atragă un număr important de utilizatori. Printre beneficiile indirecte menţionăm contribuția la educație, la înțelegerea democrației, la ocuparea forței de muncă sau participarea la viața culturală etc., biblioteca fiind o instituţie vie şi activă a comunităţii. De asemenea, trebuie să luăm în calcul şi utilizatorii potenţiali, cei pentru care biblioteca are o valore de „urgenţă”, ştiind că dacă au nevoie de o informaţie, acolo o pot găsi oricând este necesar. Nu-i de mirare că, în aceste condiţii, oamenii trebuie să conştientizeze că se pot adresa, în primul rând, bibliotecii publice, în momentul în care au de rezolvat o problemă de ordin personal şi de orice natură: administrativă, publică, sanitară, educaţională sau de petrecere a concediului etc. Este cert că biblioteca publică a viitorului se va axa mai mult pe nevoile de informare ale cetăţenilor, dar pentru ca acest lucru să devină viabil trebuie ca autorităţile administraţiei centrale să acorde fonduri consistente pentru dezvoltare tehnologică, pentru dezvoltare de proiecte intersectoriale, elaborând în acelaşi timp strategii regionale de gestiune a informaţiei. Informaţiile produse în administraţia publică sunt de o importanţă majoră pentru cetăţeni. De aceea, una din sarcinile principale ale bibliotecilor publice constă în a face aceste informaţii accesibile tuturor, ceea ce implică redefinirea principiului informaţiei de bază şi determinarea condiţiilor în care aceasta să fie accesibilă utilizatorilor.

Referitor la impactul cultural, acesta este observabil în termeni de creştere a calităţii vieţii. De exemplu, referitor la lectură şi alfabetizare acestea contribuie la susținerea dezvoltării abilităților de citire ale copiilor, dar şi la perfecţionarea adulţilor. Persoanelor inactive economic le sunt oferite activităţi de leisure, ca sursă de informare şi

BDD-A27026 © 2015 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:17 UTC)

socializare. Conştientizăm că biblioteca publică este un serviciu de mare valoare pentru comunitate şi că pierderea acestuia are un impact negativ asupra alfabetizării, dezvoltării intelectuale, imaginației și nivelului de educație. Din această cauză trebuie concentrate toate eforturile spre dezvoltarea acestui serviciu public atât de util comunităţii.

Dovada cea mai convinătoare a impactului este cea din domeniul dezvoltării personale, deoarece rezultatele imediate sunt mai ușor de identificat și mai puțin problematică în ceea ce privește stabilirea cauzalității. Aceste rezultate sunt exprimate în termeni de satisfacție personală, deprinderea de noi competențe, încercarea de noi experiențe, creșterea încrederii și respectului de sine, dezvoltarea creativității, conștientizarea culturală, capacităţi sporite de comunicare prin dezvoltarea limbajului etc.

Furnizarea de servicii specifice în bibliotecile publice

Biblioteca publică a făcut pași importanți în ultimii ani spre servicii și activităţi foarte diferite față de cum era percepută instituţia în trecut, făcând eforturi de a se deschide spre un public tot mai divers. Este adevărat că se vorbeşte tot mai des despre *disneylizarea* bibliotecii, despre declinul acesteia ca spațiu public în favoarea entertainment-ului și sub influența principiilor marketingului sectorului privat. Problema nu trebuie percepută astfel, ci ca pe o deschidere în contextul în care concurenţa în mediul informaţional este una tot mai acerbă.

Crearea unui nou serviciu de bibliotecă implică analiza nevoilor comunităţii pe care o deserveşte pe baza unor studii sociologice, pentru a se evita folosirea greşită a resurselor financiare şi umane de care dispune la un moment dat instituţia respectivă. Pe baza acestor studii pot fi trase anumite concluzii care conduc la informaţii privind profilul comunităţii, partenerii posibili ai bibliotecii, cerinţele utilizatorilor etc. Orice serviciu nou creat trebuie monitorizat şi evaluat în vederea sustenabilităţii acestuia, urmărindu-se impactul asupra utilizatorilor, rezultatele obţinute pe o anumită perioadă de timp, eficienţa activităţilor etc.

Accesul TIC în biblioteci a fost foarte apreciat de toate categoriile de beneficiari, după cum rezultă din numeroasele studii efectuate privind percepţia asupra acestei instituţii publice, doar 1 % din cei chestionaţi considerânadu-le inutile. Noile tehnologii sprijină o gamă largă de activități, de la studiu individual la găsirea unui loc de muncă şi la construirea și menținerea rețelelor sociale cu ajutorul internetului.

Audiţiile de muzică clasică sau modernă, însoţite de prezentări de carte sau albume de artă reprezintă un alt serviciu oferit de către secţiile de artă sau multimedia ale bibliotecilor. Beneficiarii acestor activităţi sunt persoane instruite în acest sens şi care vin cu propuneri de evenimente specifice sau utilizatori care vor să afle cât mai multe despre un anumit compozitor, artist sau să fie familiarizat cu domeniul respectiv. De regulă, aceste activităţi se fac în parteneriat cu artişti, pictori, muzicieni, profesori de muzică sau desen care pot oferi informaţii importante şi inedite referitoare la aspectele prezentate.

Vizionările de filme însoţite de prezentarea cărţii, atunci când vorbim de ecranizare, a autorului sau a epocii respective sunt programe care s-au bucurat de un real succes şi care au condus la creşterea interesului pentru lectură a publicului tânăr.

Lecturile publice au ca scop creșterea interesului pentru lectură a utilizatorilor tineri în mod special deoarece în prezent lectura a intrat într-un con de umbră dacă facem

BDD-A27026 © 2015 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:17 UTC)

o comparaţie cu ofertele din mediul on line, în special cel virtual. Pentru societatea contemporană, în care diversitatea, cultura şi limbajul adecvat încă mai reprezintă valori sociale, lectura reprezintă deocamdată cea mai adecvată cale de atingere a acestor deziderate.

Organizarea de cursuri pentru utilizatori în funcţie de cerinţele acestora este un serviciu relativ nou în bibliotecile româneşti. Bibliotecile oferă membrilor comunităţii *spaţii unde aceştia continuă să înveţe***,** dezvoltîndu-şi abilităţile de bază, necesare pentru participarea în viaţa socială, culturală şi economică a comunităţii. Aceasta presupune dezvoltarea culturii generale, studierea limbilor, dezvoltarea abilităţilor de lectură, dezvoltarea competenţelor tehnologice etc. Prin activităţile organizate diferenţiat pentru diverse categorii de utilizatori bibliotecile stimulează ideile, discuţiile, cultura dialogului şi implicit creativitatea. În România, prin proiectul Biblionet, s-a schimbat perspectiva asupra bibliotecilor publice şi o consecinţă a acestuia a fost instruirea unui număr impresionant de bibliotecari ca formatori, rezultatul imediat fiind susţinerea de cursuri diverse într-un cadru organizat.

Desfăşurarea de activităţi pe bază de voluntariat capătă în ultima perioadă o dezvoltre tot mai intensă, foarte multe din activitățile bibliotecii, putând fi organizate cu ajutorul voluntarilor. Aceștia trebuie să fie recrutați, formați și coordonați în conformitate cu Legea nr. 78/2014 privind reglementarea activitatii de voluntariat in Romania.

Evoluţia tehnologică a permis bibliotecilor publice să dezvolte o serie de servicii speciale pentru persoanele cu deficienţe de vedere. În acest sens bibliotecile au achiziţionat cărţi în format Daisy (Digital Accessible Information System) prin Fundaţia Cartea Călătoare, care constă în reproducerea conţinutului unui document dintr-un format tipărit într-unul digital, accesibil nevăzătorilor şi persoanelor cu dificultăţi de citire.

Serviciile orientate pe grupuri ţintă capătă tot mai mulţi adepţi în cadrul bibliotecilor care au conştientizat că este mai eficient să se adreseze punctual unui public ţintă anume şi să creeze servicii adaptate la nevoile acestuia, decât să acţioneze la modul general. De exemplu, prin programul Biblionet s-au implementat parteneriate naţionale, cum ar fi cel între Agenţia de Plăţi şi Intervenţie pentru Agricultură (A.P.I.A.) şi bibliotecile locale, grupul ţintă fiind reprezentat de fermieri, care pot folosi echipamentele IT din bibliotecile publice pentru a solicita online acordarea de subvenţii, de sprijin financiar pentru suprafaţa agricolă deţinută. (3) Un alt grup ţintă avut în vedere de către biblioteci este cel al şomerilor care sunt ajutaţi să îşi găsească un loc de muncă prin serviciile oferite de bibliotecă.

Concluzii

În prezent toţi factorii de decizie trebuie să fie conştienţi că biblioteca publică este o instituţie de importanţă strategică, fiind cel mai important serviciu civil de stocare şi difuzare a informaţiei dintr-o comunitate. Investiţia în biblioteca publică înseamnă menţinerea unei instituţii civilizatoare cu un mare impact în cultivarea şi informarea unui popor. Autorităţile locale şi naţionale trebuie să-şi elaboreze o strategie în domeniul bibliotecilor şi a informării în acord cu normele internaţionale referitoare la acest aspect.

În acest sens trebuie creată o unitate de gestiune a bibliotecilor şi a informării în administraţia centrală care să dispună de resurse de personal calificate şi suficiente pentru

BDD-A27026 © 2015 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:17 UTC)

a face faţă nevoilor societăţii cunoaşterii. O bibliotecă este o instituţie care îmbogăţeşte viaţa multor oameni, care îmbunătățește șansele de viață ale acestora, în ceea ce privește oportunitățile de educație și în găsirea de locuri de muncă, promovând coeziunea socială, toatea acestea fiind repere comunitare care întăreasc identitatea populaţiei. O contribuţie aparte o au bibliotecile publice la **crearea capitalului social** deoarece asigură incluziunea socială (4), adună împreună oamenii, promovând toleranţa şi înţelegerea diversităţii culturale.

Bibliotecile reprezintă liantul dintre comunitatea şi guvernare, legătură materializată la diverse niveluri de responsabilităţi, iar prin oferirea informaţiilor şi conţinuturilor guvernamentale promovează şi o faţă mai prietenoasă a guvernării. Pentru mulţi utilizatori, bibliotecile sunt sau vor fi în timpul apropiat primul punct de contact cu e-guvernarea. Odată cu apariţia unui volum tot mai mare de informaţii şi servicii guvernamentale online, bibliotecile devin cel mai important loc unde oamenii pot accesa servicii, iar bibliotecarii le pot oferi asistenţa necesară în vederea utilizării lor.

Referinţe bibliografice

(1) Legea bibliotecilor, nr 334 din 31 mai 2002.
(2) MEREDITH, Farkas G. *Social software in libraries.* Medford; New Jersey: Information Today, 2007.
(3) *Servicii pentru comunitate în bibliotecile publice din România.* Brăila: Proilavia, 2013, p. 46.
(4) *Open to all? The Public Library and social exclusion* [Online]. [Accesat la 07.04.2015]. Available at: http://eprints.rclis.org/6283/1/lic084.pdf

BDD-A27026 © 2015 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:48:17 UTC)